

Rasspecifik Avels Strategi
för
Shar Pei

Svenska Shar-pei Klubbens (SvSpK) avelskommitté

2009-09-30

Innehållsförteckning

Rasens historia och bakgrund.....	sid. 3
Shar pei i Sverige.....	sid. 3
Population och Avelsstruktur	sid. 4
Extriör.....	sid. 5
Mentalitet.....	sid. 6
Hälsoläget i dag.....	sid. 6
Avelsstrategier och avelsmål för de vanligaste problemen inom rasen ...	sid. 9
Slutord.....	sid. 12
Källor.....	sid. 12

Rasens historia och bakgrund

Shar pei är en liten skrynklig hund från Asien. Ordet Shar pei betyder sandskinn och syftar på den sträva pälsen.

Rasen är relativt ny i vårt land men tros härstamma så långt tillbaka som till Han Dynastin, 206 f.Kr. – 220 e.Kr. Skulpturer från den tiden på shar pei liknande hundar tyder på det. Chow chow med samma blå tunga som Shar pei tros vara en ursprungsras, liksom olika mastiff-raser.

Den lilla staden Dah let i provinsen Kwun tung i Kina, anser man kunna vara ursprungsplatsen.

I Kina har Shar pei aldrig haft den statusen som t.ex. Pekingese haft. De levde i kejsarfamiljerna och ansågs vara heliga hundar. Shar pei däremot har alltid varit den vanliga människans hund. Det var de kinesiska bönderna som födde upp dem. De användes till att vakta hem och ägor, som vallhundar och även till jakt, bl.a. på vildsvin. De levde med sin familj och deltog i deras sysslor, vilket man än idag märker på att de är väldigt familjebundna och trogna sin familj. Många upplever att deras hundar gärna vill vara sin ägare till lags. Flera har lätt för att få separationsångest.

Rasen har även rykte om sig att vara en kamphund. Det härstammar från en period då det i Kina var populärt att ha vadslagning på olika djur. Shar pei med allt sitt skinn, gjorde den lämplig för ändamålet. De kunde lätt vrida sig ur motståndarens grepp och de små öronen och djupt liggande ögonen kom då heller inte så lätt till skada. Flertalet fick drogas för att väcka stridsviljan.

Under 1940-talet höll rasen på att utrotas. Kina fick ett kommunistiskt styre. Hundar räknades som lyx med skyhöga skatter som följd och uppfödning av hundar blev förbjudet.

Hundar slogs ihjäl och många hamnade på middagsbordet. På den tiden var det helt legalt att äta hundkött. Speciellt hyste Mao tze tung förakt mot shar pei. Allt detta medförde att rasen shar pei höll på att dö ut i Kina. På 1950-talet fanns bara ett fåtal kvar i landet. Några hade smugglats ut till Hong Kong, Macau, Taiwan och runt om till de kinesiska öarna.

En liten grupp människor bestämde sig för att försöka rädda de som fanns kvar. Bl.a. två uppfödare vid namn CM Chung och Matgo Law. Law var en kinesisk flykting som kom att betyda mycket för rasen överlevnad. I Hong Kong försökte de att bygga upp stammen igen men med stora svårigheter, då det på den tiden var svårt att få tag i kommersiella hundfoder och mediciner. Inavel användes för att öka populationen.

1966 kom den första shar pei till USA och ytterligare några till under de närmsta åren. Namnet på rasen var då kinesisk kamphund. Det var först på 70-talet som den stora importen till USA började.

1973 satt Matgo Law, i den Amerikanska tidningen Dog Magazin, in en artikel med en bön till uppfödarna i USA att hjälpa honom bevara rasen. Bilder på skrynkliga valpar följde artikeln. Endast ett fåtal skall ha funnits kvar. Vem kunde stå emot dessa skrynkliga hundar? Amerikanerna föll för de charmiga hundarna och snart så tog importen fart till USA. Många var de som ville äga en shar pei. 1978 skrevs det i Guinness rekordbok att shar pei var världens ovanligaste hundras, men antalet ökade snabbt och 1993 fanns i USA ca 19000 registrerade.

Flera av de första importerna hade grava fel och defekter. Av de som startade avel på rasen, hade många som enda intresse att tjäna pengar på denna nya och lättsålda ras. Kvantitet kom före kvalitet. Problem med hud och ögon som rasen blivit känd för att ha, kan mycket väl bero på den förtjuning i rynkor som man hade vid den tiden. Annonser som löd 'extra rynkiga valpar' eller 'rynkor som stannar kvar i vuxen ålder' var inte ovanligt att finna.

Men det fanns också ett flertal människor, med erfarenhet av avel på andra raser, som startade ett seriöst arbete att bygga upp stammen. 1982 kom den nya standarden som sedan reviderats ett flertal gånger. Shar pei blev nu officiellt antagen i den Amerikanska kennelklubben.

Storleken framför allt har skiftat väldigt mycket. Från att tidigare ha en mankhöjd på upp till 59 cm så är dagens maxhöjd 51 cm.

Utseendemässigt har rasen också förändrats en hel del efter inträdet i väst. Den traditionella typen var mer högbent, hade inte så rynkig hud och nospartiet var inte så utfyllt. I väst har en kompaktare och skrynkligare typ vuxit fram. I Kina arbetar man idag med att bevara den traditionella shar peien och har även många fans runt om i världen. Man skiljer på den traditionella typen bonemouth och den modernare typen meatmouth.

Shar Pei i Sverige

Till Europa kom de första hundarna 1979. En tik och en hane från Bedlams kennel i USA som importerades till Tyskland av Tshimaos kennel. I Sverige registrerades den första Shar pei 1995 som ett resultat av att vi nu gått med i EU och att det blev fri import på tidigare förbjudna raser. Men redan i slutet av 70-talet importerades flera shar pei till landet, bl.a. av familjen Tromark i Torekov. Dessa fick dock aldrig lov att registreras i SKK och kunde därmed aldrig ställas ut eller gå i avel som var tänkt.

Den första Shar pei som registrerades i Sverige var Such Nuch China House Gino Ginello från Danmark, som importerades av Sharness kennel. Året var 1995. 1996 importerade kennel Tabu och kennel Kwai's från Danmark. Till Mc Conrads, Chagall's, Fantomens, Fetitza och Tempelhunden importerades samma år hundar från England.

Senare har vår svenska stam byggts på av hundar från många olika länder bl. a USA, England, Belgien, Tyskland, Ryssland och Ungern. Från att den första shar pei som registrerades år 1995, har antalet stadigt ökat. Första kullen som föddes i Sverige är uppfödd av Mc Conrads kennel. En kull med 5 hanar och 1 tik, varav en av hanarna sedermera blev champion.

Flera av de importerade hundarna blev också champion i Sverige och har nu barn och barnbarn i landet. Några importörer är Such Dkuch Tshimao's Two Ugabee och Intuch Norduch Finch Sv-99 Tshimao's Two Ultrahappy, Intuch Nordch SV-95 SV-96 China House Danish Delight, Shengli Charme, Amuch Nuch Such Willoughy Creek's Cool Dual, Intuch Norduch Sv-03 Margem's True Lover och Such Schastlivy Dom Showman.

Dessa tidiga importörer har satt sin prägel på dagens shar pei i Sverige. På senare år har fler hundar importerats och antalet stiger konstant, allt eftersom rasen blir mer känd.

Registrerade shar pei i Sverige mellan år 1995 – 1999, inkluderar även importörer.

1995	1996	1997	1998	1999
1	21	30	48	37

Antal födda kullar och hundar använda i avel år 1995-1999

	1995	1996	1997	1998	1999
Kullar	-	2	6	10	10
Tikar	-	2	4	10	9
Hanar	-	2	4	6	8

Population och Avelsstruktur

Svenska Shar pei klubben (SvSpK) tillsatte 2006 en avelskommitté, som kommer följa upp arbetet med RAS.

Klubben bildades år 1999 och har idag ca 130 medlemmar.

Under åren 1995 – 2005 har 597 shar pei registrerats. Det inkluderar hundar födda i landet och importerade hundar. Aveln har av naturliga skäl under de första åren helt byggts på importerade hundar. Först nu har vi en stam med hundar vars föräldrar är födda i Sverige. Hundarna har importerats från flertal olika länder vilket gjort att släktskapet inte varit så nära.

Under åren har även ett flertal hundar exporterats från Sverige. Då främst till Norge men även några till Danmark, Belgien och Finland.

Registrerade shar pei i Sverige mellan år 2000- 2008, inkluderar även importörer inom parantes.

Antal reg/år	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Tikar	26	27	31	32	51 (6)	55 (9)	75 (7)	49 (3)	78 (6)
Hanar	37	32	26	32	48 (5)	63 (5)	62 (6)	47 (3)	63 (7)
Totalt	63	59	57	64	99 (11)	118 (14)	137 (13)	96 (6)	141 (13)

Hundar importerade före 2004 redovisades inte för sig utan innefattas i registrerade hundar.

Inavelsgraden har varit låg trots att populationen i landet har varit liten.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Inavelsgrad	2,3 %	1,6 %	0,6 %	1,8 %	1,1 %	1,2 %	0,9 %	0,6 %	0,8 %

Några hundar har under de första åren för rasen i Sverige använts flitigt. Vilket måste ses som ganska naturligt i början men bör beaktas i framtiden så avelsbasen ökar.

	Född	Avkommor	Barnbarn
Utländsk hane	1995	15	78
Sv. Född hane	2000	6	65
Import hane	2003	30	58
Import hane	1997	35	55
Import hane	1997	13	54

Diskussion på kommande uppfödarmöten borde vara att diskutera fram vilket antal avkommor som kan anses lämpligt efter en hane.

Kullstorleken har legat på ett medeltal av 3,7-4,5 valpar/per kull
Antal kullar per år har stadigt ökat i landet vartefter rasen etablerat sig.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kullstortlek	4,3	3,7	4,5	4,2	3,7	4,0	3,6	4,2	4,5
Antal kullar	17	10	11	13	27	27	35	22	29

Rasklubben har genom åren rekommenderat en avelsdebut för tikar tidigast vid 2 års ålder. Detta har till stor del efterföljts. En del tidiga parningar har gjorts, vilket några säkert har varit resultat av tjuvparningar. Vid senaste uppdateringen av valphänvisningen sänktes åldern till 18 månader för att anpassa oss efter SJVs föreskrifter.

Mål

Friskare hundar.
Att hålla inavelsgraden låg.

Strategi

Undvika inavelsgrad som överstiger 6,25 vilket är lika med kusinparning. SKKs avelsdata kan vara till stor hjälp vid planering av en parning.

Utöka antalet hundar i avel så matadoravel undviks.

Ev skulle ett hanregister kunna utformas med tänkbara hanar, vilket skulle kunna vara till hjälp för tikägare som önskar para sin tik. Detta skulle också kunna göra fler hanar 'synliga'.

Tiken ska vara minst 18 månader vid första parning. Gärna äldre om det råder osäkerhet angående tikens bakgrund, när gäller tidigare generationers hälsostatus men även för att kunna utvärdera avelsdjurens egna hälsa.

Exteriör:

Ordet shar pei betyder sandskinn, vilket syftar på den hårda och sträva pälsen. Det finns två godkända hårlag och de kallas för horseccoat och brushcoat. Horseccoat har den kortaste pälsen och brushcoat har något längre, dock max 2,5 cm. Det finns även ett hårlag som kallas för bearcoat. Denna päls är längre än 2,5 cm och icke godkänd.

- Många hundar oavsett hårlag har tendens till för mjuk päls, vilket bör uppmärksammas.

En shar pei ska vara en kvadratisk och kompakt hund. Den får inte vara långsträckt eller luftig.

Karakteristiskt för rasen är de mycket små öronen.

- Man ser idag fler hundar med för stora öron, som lätt lyfts. Shar pei öron är mobila, men skall mestadels ligga tätt intill huvudet.

Rygglinjen är karakteristisk för rasen. Den skall sänkas lite bakom manken för att sedan höja sig något över länden.

- Man ser idag många hundar med allt för plan rygglinje.

Hög svansansättning.

- Med den korrekta rygglinjen följer en högt ansatt svans.
Det förekommer en hel del hundar med för lågt ansatt svans.

En shar pei är som valp ofta mycket rynkig. Som vuxen har de växt i det mesta och rynkorna finns då mest på huvudet och över manken.

- Överdrivet mycket rynkor på kroppen och hud som stör ögonen eller hänger på hasorna är inte önskvärt.

Storleken är ganska generös i standarden.

- Rasen är än idag storleksmässigt och typmässigt väldigt varierande. En del på grund av att de olika hårlagen skiljer sig åt även typmässigt. En horsecoat är ofta spensligare i kropp och benstomme medan en brushcoat ofta är kraftigare och kompaktare.

Shar pei ska enligt standarden ha saxbett.

- *Överbett* är ett stort problem. Ibland beroende på en hårt åtsmitande underläpp. Oavsett orsak, är överbett mycket ärtligt och man bör som uppfödare vara medveten om detta när man planerar parningar.
- Tandförlust är ganska vanligt förekommande inom rasen, men är inte ett diskvalificerande fel.

Shar pei finns på SKKs lista över raser som behöver särskilda åtgärder, vilka finns beskrivna i SRD, Särskilda Rasspecifika Domaranvisningarna. SRD är ett verktyg för att uppmärksamma exteriöra överdrifter som kan leda till ohälsa. SRD började gälla 2009-01-01. Texten gällande shar pei är följande:

- Rasens extrema hudkaraktär gör att överdrifter medför allvarliga hälsorisker.

I rasen förekommer:

- överdrivet riklig/lös hud, vars speciella karaktär (mucinos) kan leda till ögonproblem.
- frekvent återkommande hud- och öronbesvär.
- problem pga. underläpp som viker in över tänderna i underkäken.

Särskild uppmärksamhet ska därför fästas vid hud- och ögonstatus.

Notera att bl.a. följande förhållanden hos shar pei är diskvalificerande fel:

Hud, rynkor eller hårstrån som stör ögats normala funktion. Underläpp som rullar in över bettet. Kraftiga hudveck på kroppen och benen (utom på manke och svansrot).

Hundar med friska/sunda ögon och frisk hud ska värderas högt.

Denna text är nu under bearbetning. Bl.a. för att texten i rasstandardens angående underläppen är felöversatt. Det bör också förtydligas, angående rynkorna, att de är mobila och följer hundens rörelser och därför sällan förorsakar hudproblem

Mål

En sund shar pei utan överdrifter som förorsakar hunden problem. Men utseendet bör bevaras efter standarden så strävan efter sundhet inte med för att vi formar en till utseendet ny ras.

Strategi

Ej använda hundar som opererats för tigt lips eller entropion.

Ej i avel använda hundar i avel med så mycket hudveck att det medför problem för hunden.

Uppfödaren skall vara väl förtrogen med rasstandardens och sträva efter att föda upp rastypiska hundar.

Mentalitet

Med sin bakgrund som vakthund kan shar pei vara lite reserverad mot främmande människor, men skall inte vara skygg eller aggressiv. Övervägande så har uppfödarna i Sverige mycket bra temperament på sina hundar. Rasen är idag en sällskaps hund av stora mått och är en mycket trogen familjemedlem.

- Som uppfödare bör man vara medveten om att problem tidigare funnits med aggressiva och extremt skygga hundar. Fortsatt avel med hundar som har gott temperament, är därför viktigt.

0:r för aggressivitet på utställningar förekommer men är relativt ovanligt. I arbetet med SRD finns önskemål att domarna skall ta hänsyn till rasens reserverade hållning till främmande personer genom att presentera sig för hunden.

Komplett *rasbeskrivning* finns på klubbens hemsida.

Mål

En shar pei som fungerar i det sociala livet. Inte för skygg och absolut inte aggressiv.

Strategi

Endast avla på hundar med bra mentalitet som inte är aggressiva eller överdrivet skygga.

Hälsoläget i dag

Familial shar-pei feber (FSF) & Amyloidos:

FSF är en sjukdom som är överrepresenterad hos shar pei. Hundar med FSF får ett eller flera utbrott av oförklarlig feber (ofta upp mot 42 grader) som sitter kvar i 24-36 timmar. Ca 50 % av dessa hundar får samtidigt svullna och smärtande hasleder i samband med febern. En del får även smärtande nosparti.

Amyloidos är en sjukdom orsakad av defekter i immunförsvaret. Hos människa motsvaras den närmast av "medelhavsfeber".

Amyloidos är en av de absolut allvarligaste sjukdomarna som finns på rasen. Forskare har i många år försökt lösa gåtan med Amyloidos och Shar pei feber. Det man tror är att dessa två sjukdomar hör ihop. Hunden drabbas av febertoppar (Shar pei feber) och kan sedan utveckla Amyloidos. Även i Sverige har man nu startat upp arbete med att försöka kartlägga sjukdomen. SLU i Uppsala har ett samarbete med Broad Institute i USA för att försöka hitta en möjlighet att hjälpa till att klarlägga den genetiska bakgrunden till Shar Pei feber. Det samlas på frivillig väg in blod från hundar som är drabbade, men även från äldre hundar som aldrig visat några symtom. Vanligaste åldern för en hund att drabbas av Amyloidos är vid 3-5 års ålder. En hög frekvens av sjukdomen påverkar rasens medellivslängd negativt. Shar pei feber kan uppträda redan i valpåldern. Behandling av Shar pei feber består av febernedsättande medel. Ibland ges även medicinen Colchichin, för att motverka att njurarna skadas och eventuellt minska antalet febertoppar.

Amyloid hos shar pei innebär inlagring av olösliga äggvitefibrer mellan celler, företrädesvis i njurarna men även i mjälte och lever. Cellerna pressas ihop, blodförsörjningen stryps och de livsviktiga cellerna i njuren dör. Tyvärr kan njuren inte ersätta döda celler med friska, varför njursvikt och urinförgiftning inträder. Amyloid ett stort problem på rasen världen över och som ofta drabbar unga djur.

Amyloidos börjar oftast med FSF, men kan även uppträda utan föregående sjukdom.

En hund som däremot redan utvecklat Amyloidos, går inte att behandla. Eventuellt kan man förlänga livet något med dietkost.

Då denna sjukdom anses som en av de vanligaste dödsorsakerna runt om i världen och att den anses uppträda i alla blodslinjer, så kanske det till en början är mest intressant är att få en bild av hur utbrett Amyloidos är i Sverige.

Amyloidos kan naturligtvis uppträda inom alla hundraser, men av shar-pei återstod ett mycket begränsat antal hundar när rasen räddades. Anlaget för amyloidos avlades in och blev överrepresenterat för rasen. Det krävs målmedveten disciplin av uppfödarna för att avla bort anlaget.

Ögon:

Entropion är ett tillstånd, då ögonlockskanten rullar inåt. Detta medför att ögonfransarna ligger mot ögat och ger upphov till irritation och ofta skador på hornhinnan. Oftast är det de övre ögonlocken som drabbas, men det kan även förekomma på det nedre ögonlocket.

På shar pei valpar förekommer att s k eyetacking behövs göras vid ca 2-3 veckors ålder. Vissa valpar öppnar sina ögon normalt, men stänger dem sedan igen efter några dagar varvid behovet av eyetacking är nödvändigt. Eyetacking är ett sätt att hålla upp ögonlocket. En veterinär sätter ett stygn i varje ögonlock, som fästs i en pannrynka och som då ger stöd åt ögonlocket en kort tid (ca 1 vecka). Efter denna vecka brukar oftast problemet vara borta.

Varför eyetacking fungerar så bra, om det görs på rätt sätt, finns olika teorier om. På små valpar finns knappt några rynkor som tynger ner pannan. Teorin att huden i pannan är för tung, kan stämma in på valpar i åldern 4-5 månader, då de ofta är som rynkigast. Dock är det oftast vid två veckors ålder som eyetacking behöver göras och vid den åldern har rynkorna precis börjat komma och är inte speciellt tunga. Vissa valpar kan vara helt utan rynkor och ändå behöva en eyetacking, medan andra kan ha fått fler rynkor men öppnar sina ögon fint själva. Även om samma avelskombination görs flera gånger, kan behovet av eyetacking skilja sig mellan kullarna.

Graden av denna problematik är även olika. Vissa valpar stänger sina ögonlock endast lite grann, medan andra stänger helt. Vissa valpar har ingen form av inåtrullning av ögonlockskanterna, medan

andra kan ha dessa olika hårt inrullade. Oavsett vilken grad av stängda ögon, så benämner veterinärerna detta problem som entropion.

Många uppfödare poängterar vikten av att sprida information till veterinärer om bra metoder att sy upp ögonlock på. Det finns olika sätt att utföra en eyetacking och det har visat sig att vissa metoder är klart bättre än andra. De flesta uppfödare har sina egna veterinärer, som de besöker med valpkullarna. Problemet kommer ofta, om en valp senare behöver sys ytterligare en gång. Om då shar pei ägaren bor långt bort från sin uppfödare och behöver leta upp en egen veterinär, så händer det inte allt för sällan att den veterinären inte har erfarenhet av eyetacking och resultaten blir då oftast klart sämre. I vissa fall sys både panna och kinder upp.

Glaucom har hittats hos ett fåtal hundar i landet.

Öron:

Öronen är det absolut största gisslet hos shar-pe. Trånga hörselgångar är ett mycket vanligt problem. Pga de trånga hörselgångarna packas lätt smuts och vax samman, vilket lätt leder till öroninflammation. Många av dessa kan då få kroniska problem med öronen. Ofta återkommande eller kroniska öroninflammationer kan även vara ett symptom på allergi.

Angående öron, anses återkommande öroninflammationer som något mycket vanligt. Flera poängterar vikten av att överväga avel på hundar med trånga örongångar. Shar-pe ligger i topp, vad gäller öronproblem, vilket visar på att det är ett stort problem i rasen.

Cancer:

Cancer förekommer i stor utsträckning. Mastcellcancer anses som ett rasproblem, då det är en framträdande cancerform inom rasen.

Enligt Veterinär Jeff Widt, en amerikansk veterinär med speciell inriktning på sjukdomar hos rasen Shar pei, är mastcell cancer i dagsläget den vanligaste orsaken till för tidig död på Shar pei.

Hud:

Hudproblem och klåda förekommer hos en del hundar. Enligt hälsoenkäterna uppstår ofta klåda i samband med fällning, men även problem med *svamp*, *furunkulos* och *våttextsem* förekommer, men i mindre utsträckning.

Allergier är inte helt ovanliga och ofta handlar det om luftburna allergier av något slag, t ex kvalster och/eller pollen. En liten del är allergi mot viss typ av foder. Enligt den amerikanske veterinären Jeff Widt, så verkar allergi vara en sjukdom som brett ut sig mer än tidigare. Om detta beror på försämrat immunförsvar hos rasen eller pga andra orsaker som t ex föroreningar, foder mm är svårt att veta. Dock bör man vara införstådd med att anlaget för allergi är ärftligt.

Lokal demodex kan ibland dyka upp hos valpar. *Generell demodex* hos vuxna, är däremot ovanligt på shar pei i Sverige.

Tight Lips:

Tight Lips är ett syndrom som orsakas av att underläppen stramar åt så hårt mot tänderna i underkäken att dessa trycks in, med överbett som följd. I svåra fall kan hunden även få problem med att äta, då underläppen rullar in över tänderna i underkäken. Operation är då ett måste. Grava *Tight Lips* är dock ett ovanligt problem i Sverige. Endast några enstaka fall har rapporterats.

Ledproblem:

Enligt hälsoenkäterna, så är Sveriges shar pei förskonade från HD problem i någon större utsträckning.

Av de hundar som röntgats, så har endast ett mycket litet antal någon form av HD fel och då oftast i lindrig form.

Armbågsdysplasi förekommer i något större utsträckning, men då rasen ej har krav på röntgen så är det i dagsläget svårt att bedöma hur stor utbredningen är.

Även Patella Luxation förekommer inom rasen, men inte i stor skala.

Resultat och antal HD röntgade hundar, födda år 1999-2005

Födelseår	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Diagnos							
HD grad A	3	2	1	2	6	6	1
HD grad B	1	2	-	-	3	1	-
HD grad C	-	-	1	1	1	2	1

HD grad D	-	1	-	-	-	-	-
HD grad E	-	-	-	-	-	-	-
Totalt antal undersökta	4	5	2	3	10	9	2
Snittålder för undersökning	21 mån	23 mån	17 mån	22 mån	23 mån	17 mån	14 mån
Antal födda	38	73	37	50	55	99	108

Resultat och antal AD röntgade hundar, födda år 1999-2005

Födelseår	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Diagnos							
Artros, ua (0)	2	1	1	1	3	1	1
Artros, lindrig (1)	1	1	-	-	1	1	-
Artros, måttlig (2)	1	1	1	-	5	5	1
Artros kraftig (3)	-	1	-	1	1	1	-
Totalt antal undersökta	4	5	2	2	10	8	2
Snittålder för undersökning	21 mån	23 mån	17 mån	26 mån	23 mån	17 mån	14 mån
Antal födda	38	73	37	50	55	99	108

Avelsstrategier och avelsmål för de vanligaste problemen inom rasen

Efter att inhämtad information om ersatta behandlingar/liversättningar från försäkringsbolagen och efter ytterligare enkätutskick till uppfödarna, så har vi fått en klarare bild av vilka sjukdomar/problem som är vanligast. Av de 19 uppfödarenkäter vi sänt ut, har vi fått in 15 svar. Vi ser det som ett mycket bra underlag. De vanligaste och allvarligaste problemen som uppfödarna anger, stämmer mycket bra överens med det som försäkringsbolagen redovisar.

- Amyloidos
- Ögon/Eyetacking
- Öronproblem

Shar Pei feber/Amyloidos

Mål

Då rasen fortfarande är relativt ny i landet, kanske avelsstrategin i första hand skall inriktas på att kartlägga problemets utbreddhet och sträva efter att samla in fakta. Om man utgår från att sjukdomen finns i alla linjer, som är en ganska allmän uppfattning världen över, så kanske inte målet är att hitta "heta linjer". Målet är då mer som en kartläggning av problemet och som ett komplement till pågående forskning att hitta genen som orsakar sjukdomen. Genom att inte använda för unga hundar i avel, kan man också ha större chans att plocka bort sjuka hundar, vilket på sikt borde minska spridningen.

På SLU/UU/Broad Institute pågår just nu forskning om shar pei feber/amyloidos hos shar pei. Denna forskning kräver samarbete med uppfödare och enskilda shar peiägare runt om i landet.

Strategi:

I strategin för att studera och kartlägga problemen med shar pei feber samt amyloidos, samverka med veterinärkåren och hundgenomikgruppen vid SLU/UU/Broad Institute.

- Obducera hundar, främst de som avlivats för njursvikt. Då amyloid inte går att fastställa på ett levande djur så måste hunden obduceras för att få slutligt svar. Avlivningsorsaken är oftast njursvikt. Då hundarna avlivas för njursvikt, krävs inte obduktion för ersättning från försäkringsbolagen. Statistik om sjukdomen får man bara genom obduktion. För att kartlägga om dessa njursviktfall i själva verket är Amyloidos, bör uppfödarna välja att obducera sina hundar.

- Dokumentera samtliga fall av hundar med njur- och/eller leverskador pga amyloidos. Även i möjligaste mån dokumentera hundar med återkommande feber attacker med eller utan ledsvullnad.
- Att uppmana så många som möjligt att lämna blod från de hundar som har ovanstående symptom, samt även från äldre friska hundar utan minsta tecken på dessa symptom. Dessa blodprov är oerhört värdefulla för forskningen som bedrivs.
- För att få den vanliga hundägaren att obducera sin hund så skulle möjligheten att eska pengar från klubben kunna vara en lösning, eftersom försäkringsbolagen inte ersätter obduktion i dessa fall.
Klubben skulle kunna finansiera detta med att antingen söka bidrag från SKK eller bilda en fond för ändamålet.
- Utesluta hundar i avel som visat symtom på shar pei feber.
- Åtgärder för att minska antalet sjuka individer är i första hand att inte använda hundar som uppvisat symtom på Shar pei feber.
- Inte göra om kombinationer som tidigare visat sig ge Shar Pei feber eller Amyloid.
- Ej använda för unga hundar i avel
För att hinna upptäcka eventuella febertoppar bör hundar ej gå i avel i för ung ålder. De flesta uppfödarna låter inte sina tikar gå i avel före 2 års ålder, vilket borde vara en rimlig ålder för avelsdebut. Vad som ses rimligt för hanar bör tas upp via enkät eller uppfödarmöte.
- Avelskommittén bör hålla sig informerad av pågående forskning på sjukdomarna och regelbundet uppdatera sig om hälsoläget i landet via enkäter och försäkringsbolagens statistik.
- Mer aktivt sprida information om hälsoläget genom regelbundna uppfödarmöten och genom klubbtidningen

Ögon/Eyetacking

Mål

Målet är att i möjligaste mån kunna minska behovet av eyetacking i framtiden.

Ett annat mål är att få till ett bättre samarbete med veterinärer. Bra metoder för eyetacking bör användas på de djur som trots allt behöver bli uppsydda.

Det finns flera metoder att utföra en eyetacking på och det har visat sig att vissa metoder ger mycket bättre resultat än andra. Vissa veterinärer syr upp ögonlocken med en eller flera "öglor" vilket ofta ger mer problem. Dessa "öglor" går ofta upp, eller ännu värre skär igenom huden så det blir sårskador. Genom att sätta ett stygn längs med hela ögonlockskanten, så kommer man ifrån dessa problem och då behövs endast ett enda stygn för att hålla uppe övre ögonlocket.

Strategi

- Som ett första steg att försöka avla bort behovet av eyetacking, kommer nu SvSpK tillsammans med SKK och den svenska veterinärkåren att utarbeta en form av dokumentering och registrering av de valpar/hundar som behöver eyetacking eller entropionoperation. Denna dokumentation kommer att utföras av veterinärerna i samband med eyetacking. De valpar/hundar som behöver upprepad eller senare utförd eyetacking kommer registreras ytterligare. Även andra former av ögonoperationer såsom entropionoperation kommer att dokumenteras.

Dessa data kommer sedan studeras, för att på så sätt få en bättre uppfattning om hur pass utbrett problemet egentligen är. Detta för senare kunna utforma en planering om hur avelsarbetet ska fortlöpa, för att kunna minska behovet av eyetacking på bästa möjliga sätt. I och med registreringen av dessa valpar, kommer även nedärvningen av detta problem kunna studeras närmare.

- Att sprida information till veterinärer om den mest humana och samtidigt den mest effektiva metoden av eyetacking. Detta för att minska problemet med att vissa hundar behöver sys om

senare i livet pga. mindre bra eyetacking i ung ålder. Majoriteten av uppfödarna prioriterade detta högt. Avelskommittén skulle förslagsvis kunna sammanställa någon form av broschyr om hur en eyetacking utförs på bästa sätt och sedan sända ut till veterinärklinikerna eller enbart att den finns tillgängligt för intresserade.

- Ej använda hundar i avel som opererats för entropion
- I samband med domarkåren medverka till att det vid bedömningar av shar pei på svenska utställningar kommenteras om ögonstatusen avseende skador och/eller inflammatoriska förändringar.
- Uppfödaren ska hålla sig informerade om rekommendationerna i RAS och samverka i olika projekt som berör hälsan och regler angående eyetacking

Under tiden vi arbetar med att försöka kartlägga problemet kring eyetacking, får det inte gå prestige i att försöka göra så lite eyetackningar som möjligt. Vi får inte sluta sy upp de valpar som behöver denna hjälp, för att dra ner statistiken. Hundarna utsätt då för onödigt lidande.

Öron

Mål

Målet är att på sikt minska problemet med trånga hörselgångar så mycket som det är möjligt. Genom att lägga stor vikt vid öronstatusen vid val av avelsdjur, bör vi på sikt kunna minska problemet.

Då de flesta försäkringsbolagen satt restriktioner på öron, så visar det tydligt att problemet ses som allvarligt. Även rapporter från uppfödare visar att problemet är utbrett. Självklart är ständigt återkommande öronproblem ett lidande för hunden.

Strategi

- Trånga hörselgångar är något som måste uppmärksammas och individer med grava problem bör ej användas i avel. Man bör även tänka på att inte para två individer, där båda har trånga hörselgångar.
- Sprida information om vikten av att hålla sin hunds öron rena, för att undvika svamp och bakterieinfektioner.

Som komplement till ovanstående strategier, så kommer även en samverkan med domarkåren att utformas. Detta för att få fram en mer tydlig bedömning inom vissa områden, där problem kan finnas.

Valphänvisning

Under 2009 omarbetades valphänvisningen för att mer spegla arbetet med RAS och ögonprojektet.

- Uppfödaren skall vara medlem i Svenska Shar-Pei klubben.
- Uppfödaren skall följa SKK grundregler gällande uppfödning och överlåtelse av hund.
- Uppfödaren skall vara väl förtrogen med rasstandarden och sträva efter att föda upp rastypiska hundar. Att som mål ha, en sund individ med god mentalitet.
- Uppfödaren ska hålla sig informerade om rekommendationerna i RAS och samverka i olika projekt som berör hälsan och regler gällande eyetacking.
- Tiken ska vara minst 18 månader vid första parning, men tikens mentala mognad ska tas i stort beaktande
- Föräldradjuren skall inte ha visat tecken på Shar Pei feber, dvs 'upprepade feber toppar utan någon förklaring'.
- Ej använda hundar i avel som opererats för tight lips eller entropion.
- Avelsdjuren skall ha varit utställda med minst en 3:a i kvalitetsbedömningen på officiell utställning.

- Sträva efter att bredda avelsbasen på rasen. Undvika inavelsgrad som överstiger 6,25 vilket är lika med kusinparning

Slutord

Först och främst vill vi tacka uppfödare, enskilda hundägare, veterinärer och försäkringsbolag för att ni hjälpt oss att få in så mycket information som möjligt. Denna information är vad vi använt som underlag för RAS.

Rasen som enbart funnits i vårt land sedan 1995, bygger på några få uppfödares import. Populationen är idag fortfarande liten i Sverige och uppfödare har ett stort ansvar i valet av avelsdjur. SKK:s grundregler förordar en sund hundavel och det är något alla uppfödare måste följa. Att välja friska hundar och hundar icke utsatta för operativa ingrepp som t ex entropionopererade, bör vara en självklarhet.

Vi bör hämta nya uppgifter från försäkringsbolagen om ett par år, för att se om deras statistik på rasens hälsa har ändrats. Främst pga av att antalet individer ökar, samt att befintliga individer hunnit bli äldre. Möjligen går det att se säkrare tendenser i skadefrekvensen, eftersom rasen då funnits i Sverige under längre tid.

Shar-pei är en unik hundras med lång historia och vi måste alla samarbeta för att kunna behålla denna underbara ras även i framtiden.

En större uppföljning av avelsarbetet bör göras efter en tidsperiod av 5 år.

Källor

I arbetet med RAS, så har tre olika hälsoenkäter använts.

Flera enkäter har sänts ut till alla shar-pei ägare och därefter två olika till alla uppfödare av rasen. Ett flertal uppfödarmöten har hållits, med bl. a en ögonveterinär som gästföreläsare. Även ett flertal möten med SKK har genomförts.

Hälsoenkäterna och samtal med uppfödare har varit viktiga underlag för att sammanställa RAS.

Utöver enkäterna, så har även studier av försäkringsstatistik använts. Det stora problemet är dock att försäkringsbolagen har restriktioner för både hud och ögon, vilket gjort att dessa problem sällan är medtagna i deras statistik. Några bolag har även restriktioner för öronproblem.

Till hjälp med viss fakta om sjukdomar hos shar-pei, har amerikanske veterinären Jeff Widt bidragit.

Sammanställt, SvSpK Avelskommitté 2007-2009

TIGHT LIP HOS SHAR PEI

Tight lip är en defekt som är ett diskvalificerande fel i standarden. Defekten innebär att underläppen är konstant inrullad över incisiverna, och i bland även hörntänderna, i underkäken. Läppen är i stort sätt omöjlig att föra tillbaka för att kunna se underkåkens tänder. Tight lip kan medföra problem när hunden äter och orsaka bitsår i läppen från överkåkens tänder.

En hund med tightlip har i 99% av fallen ett kraftigt överbett då läppen pressar tillbaka underkäken och inte tillåter bettet att utvecklas normalt vid tandbyte som valp.

Att som domare bedöma om hunden har tight lip kan vara svårt om man aldrig sett defekten och läppen måste undersökas på rätt sätt för att en korrekt bedömning ska kunna göras.

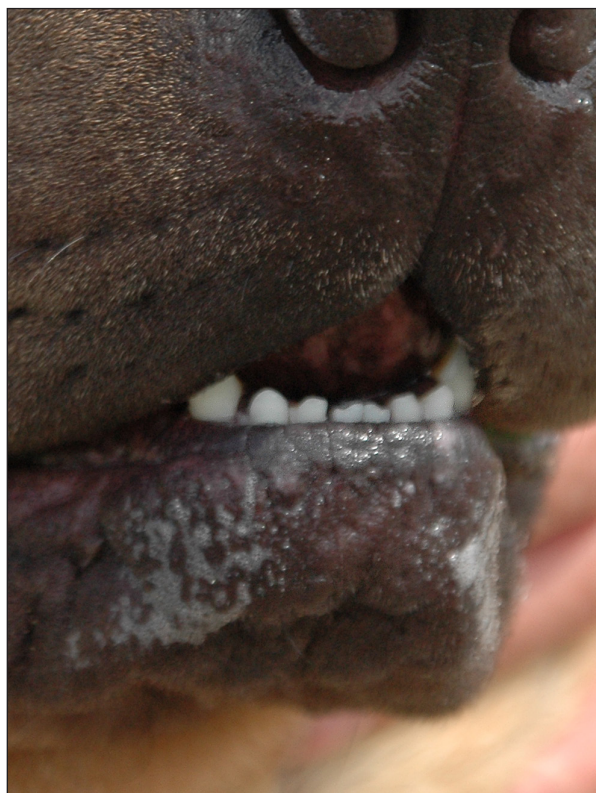
Hund behäftad med tight lip. Man ser den inrullade läppen och det kraftiga överbettet anas av tandställningen.

Att bedöma tight lip

När en shar pei blir undersökt i munnen är det vanligt att den kniper med underläppen och inte vill visa bettet. Detta syndrom är normalt för rasen då de har stor integritet och kan uppfatta det som obehagligt när någon okänd vill undersöka munnen. Man kan då som domare felaktigt uppfatta att de har defekten tight lip. En shar pei som har tight lip har aldrig ett korrekt bett och incisiverna kan heller aldrig ses när munnen öppnas från sidan, man ser dock tydligt att läppen är inrullad över underkäken (se bilder ovan). Tight lip är en bestående defekt och kan inte ändras från dag till dag.

Här följer instruktioner på hur man bäst undersöker om hunden är behäftad med defekten tight lip:

- Står hunden med öppen mun ser man lätt om hunden har tight lip eller inte. Fånga hundens uppmärksamhet och få hunden att titta upp. Ser man

underkäkens incisiver har hunden INTE tight lip!

- Vill man undersöka läppen handgripligen är bästa sättet att öppna munnen från sidan och dra försiktigt underläppen nedåt. Känns läppen hård och svår att föra nedåt, ta tummen och dra försiktigt mellan läppen och tänderna. Har hunden tight lip är detta inte möjligt och det är näst intill omöjligt att få in tummen mellan tänderna och läppen för att föra läppen från tänderna.

- Att se bittet framifrån genom att dra ned underläppen är en annan metod att kontrollera tight lip. Hunden på bilden har en väldigt lös läpp och noteras ska att det finns individer med s k "hård" läpp, dvs det är svårare att dra den nedåt för att se underkäkens tänder, men som för den skull INTE har tight lip. Har hunden ett korrekt bitt har den inte tight lip!

Felaktiga undersökningsmetoder

- Felaktig metod att kontrollera om hunden har tight lip, är att föra hundens huvud bakåt och öppna munnen. Då shar pei har kraftiga läppar kommer dessa naturligt att falla in över tänderna (samma effekt som när en hund av annan ras gäspar t ex) och detta kan felaktigt tas för tight lip!

- Genom att närma sig hunden eller ta i hunden på ett felaktigt sätt, t ex lägga handen över ögonen på hunden kan lätt göra att hunden spänner sig och därmed även spänner läppen vilket försvårar en undersökning av denna, vilket kan leda till en felaktig bedömning.

